

Minister Sprawiedliwości

DLPC-V.070.10.2022

Warszawa, 24 listopada 2022 r.

Dot. SK 89/22

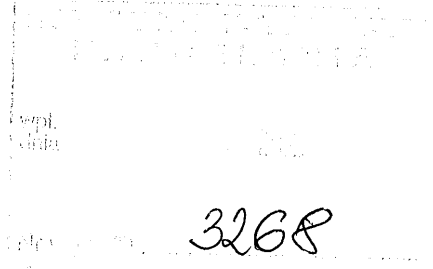
Sz. P.

Julia Przyłębska

Prezes Trybunału Konstytucyjnego

Al. Jana Ch. Szucha 12A

00-918 Warszawa

Szanowna Pani Prezes,

Na podstawie art. 69 ust. 2 w związku z art. 42 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 2393, dalej: ustawa o TK), uprzejmie przedkładam wyjaśnienia w sprawie skargi konstytucyjnej p. G D (SK 89/22).

Jednocześnie wnoszę o uznanie, że **§ 1 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej** (Dz.U. poz. 536) w zakresie w jakim przewidują, że wysokość wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej, ustala się w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności radców prawnych określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2022 r., poz. 1166), z tym, że w kwocie nie mniejszej niż 60 zł, a w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy – w kwocie nieprzekraczającej kwoty minimalnej określonych w/w rozporządzeniem — **jest zgodny z art. 32 ust. 1 zd. 2 oraz art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.**

Uzasadnienie

I. Przedmiot kontroli

W dniu 28 października 2022 r. wpłynęło zawiadomienie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego kierowane do Ministra Sprawiedliwości, o wszczęciu postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (dalej: TK) w sprawie skargi konstytucyjnej p. G D z dnia 24 maja 2021 r. (sygn. akt SK 89/22).

Przedmiotem kontroli wskazanym przez skarżącego jest § 1 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. poz. 536, dalej: także jako rozporządzenie w sprawie wynagrodzenia kuratorów) w zakresie w jakim regulacje te przewidują, że wysokość wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej, ustala się w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności radców prawnych określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1870 i 2400 oraz z 2018 r. poz. 138), nie mniej niż 60 zł, a jej podwyższenie, lecz do kwoty nieprzekraczającej pełnej opłaty minimalnej, uzależnione jest od uwzględnienia przez sąd orzekający.

Zgodnie z treścią § 1 obowiązującego rozporządzenia w sprawie wynagrodzenia kuratorów:

„§ 1.1. Wysokość wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej, zwanego dalej „kuratorem”, ustala się w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności adwokackie określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 2017 r. poz. 2368 i 2400), a w przypadku gdy kuratorem jest radca prawny - w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności radców prawnych określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 225 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1870 i 2400 oraz z 2018 r. poz. 138), w obu przypadkach nie mniej niż 60 zł.

2. Wysokość stawek minimalnych w sprawach nieokreślonych w przepisach, o których mowa w ust. 1, ustala się, przyjmując za podstawę stawkę w sprawach o najbardziej zbliżonym rodzaju.

3. Wysokość wynagrodzenia w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w kwocie wyższej niż określona w ust. 1, a nieprzekraczającej wskazanych stawek minimalnych, jeżeli uzasadnia to:

- 1) nakład pracy kuratora, w szczególności czas poświęcony na przygotowanie się do działania w postępowaniu, liczba stawiennictw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie;
- 2) wartość przedmiotu sporu;
- 3) stopień złożoności sprawy.”

II. Stan faktyczny i zarzuty skarżącego

Stan faktyczny, na tle którego wystąpiono z niniejszą skargą konstytucyjną, został zrekonstruowany w uzasadnieniu postanowienia TK z dnia 18 października 2022 r., sygn. akt Ts 115/22. Jak ustalił TK, Skarżący został ustanowiony kuratorem dla nieznanego z miejsca pobytu strony pozwanej w sprawie o zapłatę, wytoczonej przez P

SA. Wyrokiem z dnia września 2020 r. (sygn. akt) Sąd Okręgowy w N uchylił nakaz zapłaty z dnia sierpnia 2019 r. (sygn. akt) w stosunku do pozwanego (pkt I); zasądził od niego na rzecz powoda kwotę wskazaną w pkt II sentencji tego orzeczenia, z zastrzeżeniem określonym w pkt II lit. a-c (pkt II); orzekł o kosztach procesu (pkt III); przyznał skarżącemu wynagrodzenie () za występowanie w sprawie w charakterze kuratora procesowego pozwanego (pkt IV). Sąd Apelacyjny w K , wyrokiem z marca 2022 r. (sygn. akt I), na skutek apelacji pozwanego zmienił wyrok Sądu Okręgowego w N w ten sposób, że wskazaną w punkcie IV kwotę zł podwyższył do zł (pkt 1); oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt 2); orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 3); przyznał skarżącemu od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w N kwotę zł tytułem wynagrodzenia kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego (pkt 4); orzekł o kosztach sądowych (pkt 5). Żadna ze stron nie wystąpiła o sporządzenie uzasadnienia powyższego orzeczenia. Odpis jego sentencji został doręczony skarżącemu kwietnia 2022 r.

Autor skargi podniósł, że określony w § 1 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. poz. 536) r. „system regulacji wynagrodzeń” kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej, narusza zasadę równości wobec prawa oraz ochrony własności i innych praw majątkowych w postaci wynagrodzenia za wykonaną pracę. Przyznaje bowiem radcy prawnemu ustanowionemu przez sąd kuratorem wynagrodzenie znacznie niższe niż to, które zasądza się na rzecz radcy prawnego będącego pełnomocnikiem strony przeciwnej. Skarżący zwrócił uwagę na to, że kurator, który nie ustalił miejsca pobytu strony jest zobowiązany podjąć się jej obrony. Jego sytuacja procesowa jest więc taka sama jak sytuacja procesowa pełnomocnika (radcy prawnego) reprezentującego powoda.

Skarżący wskazał, że na skutek obowiązywania zakwestionowanych przepisów doszło do wydania wyroków w których, w odniesieniu do skarżącego naruszone zostały zasady:

1) równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 zd. 2 Konstytucji) poprzez przyznanie skarżącemu (radcy prawnemu) wynagrodzenia za pełnienie funkcji kuratora pozwanego nieznanego z miejsca pobytu przed sądami obu instancji w łącznej kwocie zł brutto, która

stanowiła ok. wynagrodzenia pełnomocnika powoda (radcy prawnego) za obie instancje zł), które zostało zasądzone od pozwanego, podczas gdy sytuacja procesowa reprezentantów procesowych stron była taka sama, a nakład pracy skarżącego jako kuratora był nie tylko taki sam jak pełnomocnika powoda, ale nawet większy, ponieważ poza udziałem w rozprawie, podejmował on działania zmierzające do ustalenia aktualnego miejsca pobytu pozwanego;

2) ochrony praw majątkowych (art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji) w postaci prawa do pełnego wynagrodzenia (w stawce minimalnej należnej profesjonalnemu pełnomocnikowi za reprezentację procesową) poprzez wprowadzenie w drodze norm podstawowych regulacji obniżających co do zasady to wynagrodzenie do kwoty nie większej niż 40% stawki minimalnej i uzależnienie przyznania wynagrodzenia w większej wysokości (ale nie większej niż 100% stawki minimalnej) od spełnienia dodatkowych nieostrych kryteriów, które w odniesieniu do radcy prawnego z wyboru uzasadniałyby przyznanie mu wynagrodzenia w stawce powyżej minimalnej, ale nie większej niż jej sześciokrotność, co także wskazuje na naruszenie zasady równości wobec prawa podmiotów podobnych (art. 32 ust. 1 zd. 2 Konstytucji);

3) ochrony wynagrodzenia (art. 64 ust. 2 Konstytucji) poprzez przyznanie skarżącemu (radcy prawnemu) wynagrodzenia za pełnienie funkcji kuratora pozwanego nieznanego z miejsca pobytu za postępowanie pierwszoinstancyjne w wysokości ok. stawki wynagrodzenia należnego radcy prawnemu z wyboru, a za postępowanie apelacyjne w wysokości tej stawki, w sytuacji gdy jego nakład pracy i zakres obowiązków odpowiadał (a nawet był większy z uwagi na obowiązek poszukiwania pozwanego) nakładowi pracy i zakresowi obowiązków radcy prawnego ustanowionej z wyboru.

III. Analiza formalna i prawna.

Zgodnie z treścią art. 143 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. *Kodeks postępowania cywilnego* (Dz.U. z 2021 r., poz. 1805, dalej: k.p.c.), sąd orzekający na wniosek osoby zainteresowanej wyznacza kuratora dla osoby, której miejsce pobytu nie jest znane. W myśl art. 144 § 1 k.p.c. przewodniczący ustanowi kuratora, jeżeli wnioskodawca uprawdopodobni, że miejsce pobytu strony nie jest znane. W sprawach o roszczenia alimentacyjne, jak również w sprawach o ustalenie pochodzenia dziecka i o związane z tym roszczenia, przewodniczący przed ustanowieniem kuratora przeprowadzi stosowne dochodzenie w celu ustalenia miejsca zamieszkania lub pobytu pozwanego. Ponadto, na podstawie art. 69 k.p.c., sąd orzekający, na wniosek strony przeciwnej, ustanawia kuratora dla strony niemającej zdolności procesowej, która nie ma przedstawiciela ustawowego, dla strony będącej osobą prawną, gdy w jej organie zachodzą braki uniemożliwiające jej reprezentację, albo dla strony będącej jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której ustawa przyznała zdolność prawną gdy brak jest osób uprawnionych do jej reprezentowania. W toku postępowania sąd orzekający w

uzasadnionych przypadkach może z urzędu ustanowić kuratora dla osoby prawnej lub wskazanej jednostki organizacyjnej

Kwestię wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej reguluje *rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej* (Dz.U. poz. 536). Należy zaakcentować, że rozporządzenie to wydane zostało na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 9 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2022 r., poz. 1125). W myśl wskazanego przepisu, Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia wysokość wynagrodzenia i zwrot wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w danej sprawie, mając na względzie rodzaj sprawy, stopień jej zawichości i nakład pracy kuratorów. W ocenie Ministra Sprawiedliwości rozporządzenie w sprawie wynagrodzenia kuratorów, w pełni realizuje upoważnienie ustawowe, nie wykraczając poza jego zakres.

Jako wzorce kontroli w tej sprawie skarżący wskazał: art. 32 ust. 1 Konstytucji (równość wobec prawa), art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji (ochrona praw majątkowych) oraz art. art. 64 ust. 2 Konstytucji (ochrona wynagrodzenia).

Odnosząc się do wymienionych wzorców kontroli przedstawionych przez skarżącego wskazać należy, że zgodnie z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Przepis ten wyraża zarówno zasadę równości jako normę prawa przedmiotowego jak i szczególnego rodzaju prawo podmiotowe, prawo do równego traktowania. Swoisty charakter prawa do równego traktowania polega na tym, że art. 32 Konstytucji RP określa sytuację prawną jednostki wspólnie z inną normą, która określa sytuację prawną innych podmiotów. Przy czym Konstytucja nie formułuje założenia równości w rozumieniu uniwersalnego egalitaryzmu jednostek, ale jako równą możliwość realizacji wolności i praw. Prawo do równego traktowania przysługuje w związku z konkretnymi normami prawnymi lub innymi działaniami organów władzy publicznej, a nie – samoistnie. W doktrynie wskazuje się, że równość dwóch lub więcej podmiotów polega na ich przynależności do co najmniej jednej i tej samej klasy, wyróżnionej ze względu na określoną cechę istotną. Stąd wyprowadza się ogólną normę, że podmioty znajdujące się w podobnej sytuacji powinny być traktowane w sposób podobny, a podmioty znajdujące się w sytuacji odmiennej w sposób odmienny (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2000 r., I KZP 56/99, OSNKW 2000, Nr 3-4, poz. 19). W orzecnictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się, że zasada równości „polega na tym, że wszystkie podmioty prawa (adresaci norm prawnych), charakteryzujące się daną cechą istotną (relewantną) w równym stopniu, mają być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez różnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących (...)” (por. m.in. uzasadnienie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 marca 1988 r., U 7/87, OTK

1988, Nr 1, poz. 1 i orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 1994 r., K 8/94, OTK 1994, Nr 1, poz. 43, wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 września 1999 r. K 6/98, OTK 1999, Nr 6, poz. 117).

W myśl art. 31 ust. 3 Konstytucji RP ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw. Przepis ten wyznacza granice ingerencji władz publicznych w sferę konstytucyjnych wolności i praw. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wskazuje się na to, że „ustanawianie (...) ograniczeń [wolności i praw] należy do kompetencji ustawodawcy, konieczne jest jednak spełnienie trzech warunków. Po pierwsze, ustawowe ograniczenie wolności może nastąpić tylko wówczas, gdy dopuszczone jest w sposób wyraźny w innych przepisach konstytucyjnych bądź gdy konieczne jest wzajemne harmonizowanie [tej] wolności z innymi zasadami, normami i wartościami konstytucyjnymi (...). Po drugie, ustawowe ograniczenia wolności (...) mogą być wprowadzane tylko w zakresie niezbędnym i traktowane być muszą w kategoriach wyjątków (...). Po trzecie ani poszczególne ograniczenia ustawowe, ani ich suma nie mogą naruszać istoty [danej] wolności” (por. uchwała Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 marca 1994 r., W 3/93, OTK 1994/1/17, Dz.U. z 1994 Nr 36, poz. 137).

Zgodnie z art. 64 ust. 1 Konstytucji każdy ma prawo do własności, innych praw majątkowych oraz prawo do dziedziczenia. W myśl zaś art. 64 ust. 2 własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej. Komentowany przepis stanowi punkt odniesienia dla rozwiązań legislacyjnych mających urzeczywistniać wolność majątkową. Przepis ten kształtuje zakres ochrony w odniesieniu do poszczególnych kategorii praw majątkowych, który zależy od treści i ujęcia konstrukcyjnego tych praw. Jak podkreśla się w doktrynie zasada ochrony praw majątkowych nie może być traktowana jako powtórzenie czy potwierdzenie ogólnej zasady równości (por. Konstytucja RP, Komentarz - art. 1-86, pod. red. M. Safjana i L. Boska, komentarz do art. 64).

Wskazać należy, że § 1 ust. 1 i 3 *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej*, będące przedmiotem skargi konstytucyjnej, w żaden sposób nie dyskryminują kuratorów ustanawianych dla stron nieznanymi z miejsca pobytu w sprawie cywilnej. Nie naruszają one także sfery praw majątkowych tych podmiotów, co miałyby miejsce np. w razie konieczności nieodpłatnego wykonywania obowiązków.

Analizując zagadnienie wynagradzania kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej należy wskazać na szczególną rolę jaką realizuje ten kurator w postępowaniu. W polskim porządku prawnym ustawodawca, uwzględniając sytuację, w

których z przyczyn obiektywnych strony nie mogą osobiście uczestniczyć w postępowaniu przed sądem, przewidział na płaszczyźnie gwarancji procesowych procedury cywilnej odpowiednie instytucje służące ich reprezentacji, w tym właśnie kuratora dla osoby nieznanej z miejsca pobytu. Ścisły związek tej instytucji z realizacją gwarancji procesowych wynika z tego, że osoba reprezentowana przez kuratora z reguły nie posiada świadomości wszczętego i toczącego się postępowania sądowego, ponieważ nie można jej doręczyć pozwu lub innego pisma procesowego. Udział wymienionego zastępcy procesowego wiąże się z koniecznością zagwarantowania w odpowiednim zakresie ochrony prawnej i realizacji przysługujących poszczególnym podmiotom tego stosunku uprawnień materialnoprawnych i procesowych. Kuratorzy powinni mieć możliwość realizacji ochrony interesu prawnego strony w postępowaniu sądowym. Pozbawienie strony możliwości obrony jej praw podlega bowiem ocenie przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy i nie może być utożsamiane jedynie z całkowitym jej wyłączeniem od udziału w postępowaniu sądowym. Rola kuratora ustanowionego w sprawie cywilnej nie ogranicza się wyłącznie do odbioru korespondencji. Kurator działa w procesie za stronę, podejmując wszelkie czynności zmierzające do obrony jej praw. Czynności te obejmują zajmowanie stanowiska co do żądań przeciwnika, składanie wniosków i oświadczeń, uczestniczenie w rozprawach oraz podejmowanie innych właściwych ze względu na stan sprawy działań, w tym podnoszenie zarzutów formalnych, merytorycznych, czy składanie środków odwoławczych.

Niezależnie od powyższych rozważań, nie można jednak pomijać faktu, że ani Kodeks postępowania cywilnego ani żaden inny akt prawny nie określa wymagań, jakie powinna spełniać osoba, aby mogła być ustanowiona kuratorem strony nieobecnej w postępowaniu cywilnym. W szczególności, nie obowiązuje wymóg posiadania przez takiego kuratora kierunkowego wykształcenia prawniczego. W rezultacie, funkcję tę pełnić może osoba bliska stronie albo znająca stan sprawy. W praktyce często kuratorami ustanawiani są pracownicy sądu. Także i zakres czynności faktycznie podejmowanych przez kuratora w poszczególnych sprawach bywa znacząco odmienny. Nie można zaliczyć do rzadkości sytuacji, w której rola kuratora (z uwagi na okoliczności sprawy, w tym brak kontaktu z reprezentowaną stroną oraz skąpy materiał dowodowy ograniczający się do pozwu i jego załączników) wypełnia się jedynie w złożeniu pisma procesowego o nieskomplikowanej treści oraz udziału w jednym terminie rozprawy.

Istotnym pozostaje, że zaskarżone regulacje nie różnicują wysokości wynagrodzenia osób ustanowionych kuratorami dla stron nieznanymi z miejsca pobytu w postępowaniu cywilnym pod względem podmiotowym np. w zależności od posiadanego wykształcenia i wykonywanego zawodu. W odniesieniu do wszystkich kuratorów wyznaczanych dla nieobecnych stron w sprawach cywilnych powołane w skardze konstytucyjnej regulacje konsekwentnie bowiem odwołują się do przepisów określających stawki minimalne za czynności adwokatów albo radców prawnych ustanawianych przez strony. Jak wynika z treści zaskarżonych przepisów, w sprawach wymagających

przeprowadzenia rozprawy wynagrodzenie kuratora ustala się w przedziale od 40% do pełnej stawki minimalnej.

Trzeba także mieć na względzie, że kurator w postępowaniu cywilnym ustanawiany jest przez sąd orzekający (por. art. 69 k.p.c. i art. 143 k.p.c.), w odróżnieniu od pełnomocnika z wyboru, który ustanowiony zostaje przez samą stronę (art. 87 k.p.c.). Tym samym nie znajduje zastosowania postulat całkowitego ujednoczenia zasad wynagradzania wymienionych podmiotów. Odmienny jest również charakter tych instytucji. Kurator działa w miejsce strony, dla której został ustanowiony. Natomiast pełnomocnik działa w imieniu strony, która go ustanowiła. W tym ostatnim przypadku wynagrodzenie pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym określa umowa z klientem (art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. *Prawo o adwokaturze*, art. 22⁵ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. *o radcach prawnych*). W przypadku kuratora – wysokość jego wynagrodzenia określa natomiast sąd, który go ustanowił. Dodatkowo, nie sposób pominąć, że w sprawie cywilnej kurator dla nieobecnej strony może być wyznaczony nie tylko na wniosek, lecz także z urzędu. W tym drugim przypadku, zazwyczaj zachodzi konieczność zabezpieczenia ze Skarbu Państwa środków na pokrycie wynagrodzenia kuratora przynajmniej tymczasowo. Następnie, w orzeczeniu kończącym postępowanie, sąd ma możliwość orzeczenia o nakazaniu pobrania od strony przegrywającej uprzednio wyłożonych należności Skarbu Państwa. Jeżeli jednak racje reprezentowanej strony nie zostaną uwzględnione, a przy tym strona taka nie posiada majątku koszty te i tak końcowo obciążać będą Skarb Państwa. Dlatego też, przyjęte rozwiązania dotyczące zasad wynagrodzenia kuratorów w postępowaniu cywilnym, muszą uwzględniać nie tylko adekwatność wynagrodzenia pełnomocnika do jakości i ilości jego pracy, lecz również możliwości majątkowe społeczeństwa oraz interes społeczny.

Nie można również stwierdzić, że wyszczególnione w skardze konstytucyjnej przepisy rozporządzenia naruszają zasadę wysłowioną w art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. Przede wszystkim, należy podkreślić, że obniżenie wysokości wynagrodzenia kuratorów, przewidziane w § 1 pkt 1 rozporządzenia, do 40 % stawek minimalnych przewidzianych w przepisach określających wysokość opłat za czynności adwokackie (odpowiednio: radców prawnych), dotyczy tylko spraw niewymagających przeprowadzenia rozprawy. Z reguły będą to sprawy o niższym stopniu zawiłości. Natomiast, w tych postępowaniach, w których przeprowadzenie rozprawy jest wymagane (gdy zachodzi potrzeba poświęcenia większego czasu pracy i zaangażowania ze strony kuratora), § 1 pkt 3 rozporządzenia optymalizuje wysokość wynagrodzenia kuratora poprzez stworzenie podstawy do przyznania mu wynagrodzenia w wysokości wyższej niż 40 %, lecz nieprzekraczającej stawek minimalnych. Pozwala to na racjonalizację motywów orzeczenia w przedmiocie wynagrodzenia kuratora, które musi uwzględniać, że w takiej roli wystąpić może zarówno podmiot profesjonalny jak również nieposiadający wiedzy prawniczej, w tym osoba bliska stronie czy pracownik sądu. W tych okolicznościach, postulat możliwości przyznania każdej z tych osób wynagrodzenia w wysokości należnej adwokatom czy radcom prawnym

działającym z wyboru, nie znajduje racjonalnego uzasadnienia. Nie bez znaczenia jest także okoliczność, że w przypadku wyznaczenia przez sąd do pełnienia funkcji kuratora w postępowaniu cywilnym, adwokata lub radcy prawnego - odbywa się to bez udziału osoby zastępowanej. Zakres działań kuratorów wyznaczanych przez sąd w sprawach cywilnych, zazwyczaj limitowany jest brakiem kontaktu z reprezentowaną stroną. W związku z tym, na jego decyzje nie mają wpływu zapatrywania osoby, w imieniu której działa. Już choćby z tego względu nie sposób jest stwierdzić, że sytuacja podmiotu zastępującego stronę postępowania cywilnego w roli kuratora jest tożsama z sytuacją pełnomocnika z wyboru. Koszty działania takiego kuratora co do zasady obciążają zastępowaną stronę. Radykalne podwyższenie wynagrodzenia kuratorów nie pozostaje więc również w zgodzie z interesem osób zastępowanych.

Przepisy rozporządzenia w sprawie wynagrodzenia kuratorów przewidują możliwość przyznania kuratorowi wynagrodzenia w stawce minimalnej należnej pełnomocnikowi z wyboru. Ostatecznie, decyzję w przedmiocie wysokości wynagrodzenia każdorazowo podejmuje niezawisły sąd, w oparciu o ocenę okoliczności sprawy, który uwzględniając wszystkie, wymienione w przepisach okoliczności, może różnicować wynagrodzenie kuratora w zakresie stawek od 40% do pełnej stawki minimalnej adwokata bądź radcy prawnego. Znajduje to zresztą odzwierciedlenie w sytuacji skarżącego, któremu z tytułu pełnionej funkcji przyznano stawki przekraczające wartość 40% stawki minimalnej.

Z uwagi na zakres pełnionej funkcji i tryb wyznaczania kuratora, nie wydaje się trafny zamysł arbitralnego określenia wynagrodzenia tych podmiotów – np. w kwocie minimalnej przysługującej pełnomocnikom z wyboru. Dodać należy, że możliwość różnicowania przez sąd wynagrodzenia osób reprezentujących stronę w postępowaniu cywilnym, w zależności od okoliczności sprawy oraz nakładu pracy pełnomocnika, przewidziana została przez ustawodawcę także w innych aktach prawnych regulujących tę kwestię (§ 15 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. poz. 1800), § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r., poz. 1714), § 15 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. poz. 1804 z późn. zm.), § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. poz. 1715 z późn. zm.).

Uzupełniając wywody wyrażonego stanowiska, pragnę poinformować, że w Ministerstwie Sprawiedliwości prowadzone są obecnie prace koncepcyjne nad projektem ustawy o zmianie ustawy– Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (znak sprawy: DPA-I.415.1.2021), których celem jest m.in. profesjonalizacja instytucji kuratora osoby nieobecnej w procesie cywilnym, w postępowaniu nieprocesowym a także

w sprawach rodzinnych i administracyjnych. Ostateczny kształt ewentualnych zmian nie jest obecnie możliwy do określenia.

Mając na uwadze powyżej przedstawione argumenty wnoszę jak na wstępie.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra Sprawiedliwości

Katarzyna Frydrych

Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/